

Briselē, 15.11.2012
COM(2012) 663 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Kā panākt, lai iekšējais enerģijas tirgus patiešām funkcionētu

{SWD(2012) 367 final}
{SWD(2012) 368 final}

KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI

Kā panākt, lai iekšējais enerģijas tirgus patiešām funkcionētu

1. IEVADS

Eiropas Savienībai vajadzīgs integrēts un netraucēti funkcionējošs iekšējais enerģijas tirgus, kurā valda konkurence un kurš ir stabils pamats elektroenerģijas un gāzes plūsmām uz turieni, kur vajadzīgs. Ja gribam risināt enerģētikas un klimata jomas problēmas, ar ko saskaras Eiropa, un nodrošināt pieejamu un drošu enerģijas piegādi mājāsaimniecībām un uzņēmumiem, ES jāpanāk, lai Eiropas iekšējais enerģijas tirgus varētu efektīvi un elastīgi darboties. Lai gan pēdējos gados enerģijas tirgus darbība ir ievērojami uzlabojusies, vēl ir daudz darāmā tirgu integrācijas, konkurences pilnveidošanas un jaunu aktualitāšu risināšanas ziņā. Kā uzsvērts Komisijas Enerģētikas ceļvedī 2050. gadam¹, pilnīga Eiropas energotīklu un energosistēmu integrācija un enerģijas tirgu atvēršanas turpināšana ir izšķirīgi svarīgi posmi pārejā uz ekonomiku ar mazām oglekļa dioksīda emisijām un drošas energoapgādes saglabāšanā ar mazākajām iespējamām izmaksām.

Ja neizdosies būtiski mainīt enerģijas tirgus darbību, rezultāts būs mazāk uzticama un dārgāka Eiropas energosistēma, saruks ES konkurētspēja un labklājība un virzība uz dekarbonizāciju palēnināsies. Lai tā nenotiktu, steidzami jāinvestē ražošanas, pārvades un sadales infrastruktūrā, kā arī uzglabāšanā un akumulācijā. Jāmodernizē pašreizējās energosistēmas, un tas maksās ap triljonu euro². Jāveicina efektivitātes pasākumi, jāstimulē godīga konkurence un jāpanāk, lai patērētāji varētu aktīvi līdzdarboties un pilnībā izmantot savas tiesības un izvēles.

Tāpēc Eiropas valstu un valdību vadītāji noteica skaidru termiņu iekšējā enerģijas tirgus pabeigšanai – 2014. gads. Iekšējais tirgus nav pašmērķis. Tas ir svarīgs instruments, kas palīdzēs sniegt ES iedzīvotājiem to, kas vajadzīgs visvairāk: ekonomikas izaugsmi, darbavietas, pamatvajadzību nodrošināšanu par pieejamām un konkurētspējīgām cenām un ierobežoto resursu ilgtspējīgu izmantošanu.

Līdz 2014. gadam pilnībā jāīsteno pašreizējie tiesību akti, tostarp jāievieš būtiski tehniskie noteikumi ES līmenī un jānodrošina regulatoriem instrumenti un resursi, kas vajadzīgi efektīvai regulējuma izpildei. Visās ES daļās jāizveido funkcionējoši pārrobežu gāzes un elektroenerģijas tirgi, un jārealizē plāni par ES tīklu pabeigšanu un modernizāciju un pāreju uz viedajiem tīkliem. Tikai pēc tam, kad šie priekšdarbi būs paveikti, patērētāji varēs pilnībā izmantot iekšējā enerģijas tirgus priekšrocības.

Ar pašreizējiem pasākumiem ES līdz noteiktajam termiņam mērķi nenasniegs. Dalībvalstis pārāk lēni pielāgo savu regulējumu un veido pilnīgas konkurences tirgus ar patērētāju iesaisti, turklāt valstīm jāatsakās no politikas, kas orientējas tikai uz savu iekšējo valsts tirgu. Šādas tendences kavē iekšējā tirgus efektīvu darbību un var pat atsvērt līdzšinējos sasniegumus iekšējā enerģijas tirgus izveidē. Apvienojot dalībvalstu enerģētikas politikas un izveidojot

¹ COM(2011)885.

² COM(2011) 658 galīgā redakcija.

efektīvas un drošas energosistēmas pāri valstu robežām, nodrošināsim acīmredzamu pievienotu vērtību.

Šajā paziņojumā vēlreiz uzsvērtas integrētu Eiropas enerģijas tirgu priekšrocības un izklāstīts, kā panākt to, lai tirgus pēc iespējas drīz varētu pilnībā realizēt savu potenciālu atbilstoši ES iedzīvotāju un uzņēmumu vajadzībām un vēlmēm. Tā kā šī iniciatīva ir būtiska vienotā tirgus padziļināšanai, tā ir minēta kā viena no 12 prioritārajām darbībām paziņojumā "II vienotā tirgus akts: kopā jaunai izaugsmei"³.

2. ATVĒRTU, INTEGRĒTU UN ELASTĪGU ENERĢIJAS TIRGU PRIEKŠROCĪBAS

Gan valdības, gan uzņēmumi, gan iedzīvotāji vēlas, lai iekšējais tirgus tiem piedāvātu izdevīgākos risinājumus. Šobrīd tā nenotiek. Ražošanas tirgus joprojām ir ļoti koncentrēts. Astoņās dalībvalstīs vairāk nekā 80 % elektroenerģijas ražošanas joprojām kontrolē vēsturiskie uzņēmumi – bijušie monopoli. Funkcionējošā enerģijas tirgū, kur ideāli tiek risinātas ārējās ietekmes izmaksas, investīcijām ražošanā jābūt pamatotām ar tirgus apsvērumiem, nevis subsīdijām. Valda uzskats, ka enerģijas tirgi nav pārredzami un nav pietiekami atvērti jaunpienācējiem, tostarp pieprasījuma puses pakalpojumu sniedzējiem. Netiek veiktas ekonomiski racionālas investīcijas energoefektivitātē – vai vismaz netiek pietiekami veiktas. Patērētāju apmierinātības līmenis ir zems pat tajās dalībvalstīs, kur šobrīd enerģijas tirgos salīdzinoši valda konkurence.

Tomēr līdz šim iekšējais tirgus ir nodrošinājis acīmredzamas priekšrocības, un potenciālie ieguvumi ir kļuvuši vēl pievilcīgāki nekā agrāk.

2.1. Līdzšinējie panākumi

Lielāka izvēle un elastīgums patērētājiem

Vismaz 14 Eiropas elektroenerģijas un/vai gāzes uzņēmumi patlaban darbojas vairāk nekā vienā dalībvalstī. Divdesmit dalībvalstīs ir vairāk nekā trīs lieli elektroenerģijas piegādāji⁴. Arī māsasaimniecības un mazie uzņēmumi var izvēlēties starp vairākiem piegādātājiem divās trešdaļās dalībvalstu.

Cenu salīdzināšanas instrumenti palīdz patērētājiem atrast izdevīgāko piedāvājumu. Redzot priekšrocības, kādas piedāvā piegādātāju maiņa, vairākās dalībvalstīs – no Zviedrijas līdz Apvienotajai Karalistei, Īrijai, Beļģijai un Čehijai – ievērojams skaits patērētāju ir noslēguši līgumus ar citiem piegādātājiem⁵.

Konkurētspējīgākas cenas

³ COM(2012) 573 final.

⁴ Skatīt arī 12. tabulu dienestu darba dokumentā par enerģijas tirgiem Eiropas Savienībā 2011. gadā, turpmāk saukts par "SWD 1".

⁵ Eiropas Komisijas Veselības un patērētāju tiesību aizsardzības ģenerāldirektorāta (DG SANCO) izdevumi "Consumer Markets Scoreboards" http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/editions/cms7_en.htm, Eiropas Komisijas DG SANCO uzdevumā sagatavots pētījums "The functioning of retail electricity markets for consumers in the European Union", 2010, ("Pētījums par elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgiem"). http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/market_studies/docs/retail_electricity_full_study_en.pdf.

Tirgus atvēršana, lielāka pārrobežu tirdzniecība un tirgus integrācija⁶, spēcīgāka konkurence, ko veicina ES tiesību akti un konkurences un valsts atbalsta noteikumu efektīva izpilde, ietekmē enerģijas cenas⁷, tādējādi palīdzot saglabāt ražošanas darbavietas ES teritorijā un nākot par labu patērētājiem.

Taču patērētāju enerģijas rēķins ietver vairāk nekā tikai maksu par saražoto enerģiju, tāpēc šī ietekme uz cenu nav tik pamanāma. Ievērojama daļa no summas ir pārvades un sadales tīklu maksas, nodokļi un nodevas⁸. Šīs maksas, nodokļi un nodevas ne vienmēr ir līdzsvaroti sadalīti starp visām patērētāju grupām un sevišķu slogu uzliek mājsaimniecību patērētājiem. Tos nosaka dalībvalstu līmenī, un šie maksājumi ir atkarīgi no valstu politikas⁹. Dažās dalībvalstīs nodokļi un nodevas veido vairāk nekā 50 % no galīgās maksas par enerģiju¹⁰. ES-15 nodokļu daļa mājsaimniecību sektora patērētāju rēķinā vidēji ir pieaugusi no 22 % 1998. gadā līdz 28 % 2010. gadā¹¹.

Likvīdāki un pārredzamāki vairumtirdzniecības tirgi

Dalībvalstu tirgu savienošanas rezultātā ir pakāpeniski uzlabojusies likviditāte un pārredzamība elektroenerģijas darījumu tirgos¹². Tirgu savienošana izplatījusi no ES ziemeļrietumu reģiona uz citām teritorijām. Šobrīd ir savienotas 17 dalībvalstis. Iekšējā elektroenerģijas tirgus izveidi pozitīvi ietekmēja arī salas mēroga tirgus izveidošana Īrijā 2007. gadā. Šie notikumi palielināja pārrobežu tirdzniecības apjomu un sekmēja cenu konvergenci¹³. Pārredzamība palielinās, arī pateicoties 2011. gadā pieņemtajai regulai par enerģijas vairumtirdzniecības tirgus integrātā un pārredzamību (REMIT)¹⁴.

Tirdzniecība starp gāzes uzņēmumiem arvien pieaug: laikposmā starp 2003. un 2011. gadu gāzes tirdzniecības platformās (gāzes mezglos jeb "gas hubs") konstatēts desmitkārtīgs palielinājums. ES tirgi ar likvīdiem gāzes mezgļiem spējuši labāk izmantot iekšējo konkurenci gāzes jomā, tostarp attiecībā uz sašķidrinātās dabasgāzes pasaules tirgiem, ko ietekmēja notikumi ārpus ES, piemēram, slānekļa gāzes "revolūcija" ASV. Lielā atšķirība starp šo notikumu pozitīvo ietekmi uz gāzes vairumtirdzniecības cenām likvīdos ES tirgos, kur valda

⁶ Skatīt SWD 1, 47. lpp.

⁷ Lai gan primārās enerģijas avotu cenas katru gadu ceļas – par 14 % jēlnaftai, par gandrīz 10 % gāzei, un 8 % ogleņiem pēdējo gadu laikā –, elektroenerģijas vairumtirdzniecības cenas ES palielinājušās vien par 3,4 %. Skatīt SWD 1, 29. attēlu.

⁸ Tos cita starpā izmanto arī tādēļ, lai atspoguļotu enerģijas izmantošanas ietekmi uz vidi, kā ieteikts Komisijas 2011. un 2012. gada izaugsmes pētījumos ((COM (2011) 11 galīgā redakcija, COM (2011) 815 galīgā redakcija), kā arī Eiropadomes secinājumos (EUCO 10/1/11 REV1), lai pārorientētu nodokļu slogu no darbaspēka uz (cita starpā) patēriņu un piesārņojumu, pienācīgi ņemot vērā ES rūpniecības konkurētspēju un patēriņa cenas. Taču nodokļus un nodevas var izmantot arī ieņēmumu palielināšanai.

⁹ Sīkākas ziņas par šīm pozīcijām konkrētās dalībvalstīs lasiet SWD 1, 3. daļā.

¹⁰ Skatīt SWD 1, 2. daļu, 33. attēlu.

¹¹ Skatīt pētījumu "Price developments on the EU retail markets for electricity and gas 1998 – 2011", 2. lpp., http://ec.europa.eu/energy/observatory/electricity/doc/analysis_retail.pdf. Tomēr vidējais vides nodokļu īpatsvars kopējos nodokļu ieņēmumos ES krītas. Nodokļu tendences Eiropas Savienībā, Eiropas Savienība, 2011: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DU-11-001/EN/KS-DU-11-001-EN.PDF.

¹² Tirgu savienošana jeb *market coupling* optimizē starpsavienojumu jaudu un, automātiski savienojot pircējus un pārdevējus abās robežas pusēs, nodrošina to, ka elektroenerģija plūst no zemas cenas uz augstas cenas zonām.

¹³ Komisija turpina uzmanīt, lai elektroenerģijas biržas, iesaistoties vajadzīgajos sadarbības projektos tirgu savienošanas kontekstā, neveic pret konkurenci vērstas darbības.

¹⁴ OV L 326, 8.12.2011., 1. lpp.

konkurence, salīdzinājumā ar mazāk likvīdiem tirgiem ar ne tik izteiktu konkurenci ir pārsteidzoša¹⁵.

Drošāka piegāde

Lielāka likviditāte vairumtirdzniecības tirgos ir palielinājusi arī apgādes drošību ES. Gāzes jomā lielāko uz Eiropu gāzi piegādājošo valstu skaits laikposmā no 2000. līdz 2010. gadam pieauga no 14 līdz 23. Ietekmi uz apgādes drošību uzskatāmi apliecina 2012. gada februāra sākuma notikumi, kad ļoti augsts pieprasījums pēc gāzes un elektroenerģijas netipiski aukstos laikapstākļos sakrita ar gāzes importa samazinājumu. Īstermiņa cenu signāli dažādos gāzes mezglos un elektroenerģijas biržās ES rietumu daļā novirzīja gāzi turp, kur tā visvairāk bija vajadzīga, un nodrošināja visas pieejamās elektroenerģijas ražošanas jaudas iesaistīšanos, tādējādi novēršot ietekmi uz galalietotājiem.

Lielāka koordinācija un pārredzamība attiecībās ar trešām valstīm

ES un dalībvalstis ir atzinušas, ka vairāk jākoordinē ārējās attiecības enerģētikā¹⁶, jo īpaši attiecības ar ražotājvalstīm, tranzītvalstīm un patēriņa valstīm¹⁷. Tas ļauj ES kļūt spēcīgākai ar enerģiju saistītās tirdzniecības attiecībās.

Pēc ES iniciatīvas ES iekšējā enerģijas tirgus noteikumu piedāvātās priekšrocības izmanto arī Rietumbalkānu reģions un kaimiņvalstis; īpaši jāmin Enerģētikas kopienas dibināšanas līgums¹⁸. Enerģētikas kopiena var paplašināties, un tai vajadzētu paplašināties, izveidojot augošu enerģijas tirgu, kas pārsniedz ES robežas. Enerģijas tirdzniecība labi funkcionējošos tirgos ir patiess ieguvums ES, Enerģētikas kopienai un citām kaimiņvalstīm. Tie ir vērtīgi gan importējošām, gan eksportējošām valstīm un ļauj savstarpēji papildinoši izmantot dabas resursus dažādos reģionos. ES palīdz Enerģētikas kopienas valstīm risināt jautājumus, kas rodas, piemērojot iekšējā enerģijas tirgus noteikumus.

Ievērojami panākumi gūti, definējot kopīgu regulatīvās jomas paraugpraksi un tehniskos standartus ar Vidusjūras reģiona dienvidu valstīm, pamatojoties uz iekšējā tirgus principiem; tas sagatavos augsni ievērojamai no atjaunojamiem energoresursiem ražotas elektroenerģijas plūsmai uz iekšējo enerģijas tirgu un kopīgiem infrastruktūras projektiem Eiropas kaimiņattiecību politikas ietvaros.

2.2. Vēl nerealizētais potenciāls

Papildus minētajiem ieguvumiem ir vairākas jomas, kur drīz parādīsies iesāktā darba rezultāti.

Lielākas patērētāju iespējas kontrolēt enerģijas izmaksas

Enerģijas cenas arī turpmāk, visticamāk, celsies, cita starpā tāpēc, ka pieprasījums pēc kurināmā pasaulē nerimst, un ES novecojošajās energosistēmās vajadzīgas investīcijas

¹⁵ Skatīt 1. karti SWD 1 31. lappusē.

¹⁶ Eiropas Parlamenta un Padomes 2012. gada 25. oktobra Lēmums Nr. 994/2012/ES, ar ko izveido informācijas apmaiņas mehānismu attiecībā uz starpvaldību nolīgumiem starp dalībvalstīm un trešām valstīm enerģētikas jomā, OV L 299, 27.10.2012., 13. lpp. Skatīt arī COM(2012) 218 *final*.

¹⁷ Eiropas valstu regulatori koordinē savu darbu starptautiskajā jomā, izmantojot Eiropas Energo regulatoru padomi.

¹⁸ Parakstīts 2005. gadā; Kopienā piedalās Rietumbalkānu valstis, Ukraina un Moldova, bet novērotāji ir Norvēģija, Turcija, Armēnija un Gruzija.

uzturēšanai un modernizēšanai¹⁹. Taču iekšējais enerģijas tirgus var panākt to, ka investīcijas tiek veiktas izmaksu ziņā visefektīvākajā veidā un ka mājsaimniecības un rūpniecības enerģijas izmaksas pirms nodokļiem ietekmē konkurences spiediens uz piegādātājiem. Aplēses liecina, ka jau šobrīd ES patērētāji varētu ietaupīt 13 miljardus euro gadā, ja pārslēgtos uz lētāko iespējamo elektroenerģijas tarifu²⁰. Šis potenciāls lielā mērā patlaban nav izmantots, jo daudzi cilvēki joprojām pilnībā neapzinās vai nespēj pilnībā izmantot tirgus piedāvātās iespējas²¹.

Labāka patēriņa kontrole, izmantojot viedās tehnoloģijas

Jauni energopakalpojumi, kas ir atvērti jauniem tirgus dalībniekiem, un tirgus stimuli var palīdzēt patērētājiem gūt lielāku kontroli pār saviem enerģijas rēķiniem – patērēt enerģiju izmaksu ziņā efektīvāk un vienkāršāk ražot pašiem savu elektroenerģiju.

Šo tendenci atbalstīs turpmākā tehnikas attīstība. Viedās uzskaites sistēmas veicina mikrorāžošanu pie patērētājiem un var samazināt mājsaimniecību enerģijas patēriņu. Turklāt šīs viedās uzskaites sistēmas ļauj regulēt elektroenerģijas patēriņu reāllaikā, reaģējot uz tirgus cenas svārstībām. Ir pierādījies, ka mājsaimniecības izmaksas par enerģiju šādā veidā var samazināt par 13 %, bet ar mājsaimniecības ierīču automatizāciju ietaupījumi var būt vēl lielāki²².

Jaunā energoefektivitātes direktīva, kurā ietverti noteikumi par decentralizētu ražošanu un pieprasījuma reakciju²³, palīdzēs tirgum attīstīties šajā virzienā. Saistītu investīciju izmaksu efektivitāti var nodrošināt sadarbība starp sabiedrisko pakalpojumu sniedzējiem (jo īpaši enerģētikas un telekomunikāciju uzņēmumiem)²⁴.

Lielāka konkurence, ko nodrošinās labāka piekļuve pārvades tīkliem

Ar to, ka ir uzbūvēti pārvades tīkli, vēl nepietiek – tikpat svarīgi ir panākt, lai visi tirgus dalībnieki var tos izmantot. Tāds bija Komisijas secinājums nozares apsekojumā par enerģijas tirgu darbību 2007. gadā²⁵.

Tā kā piekļuve pārvades infrastruktūrai nav atvērta un nediskriminējoša, jaunpienācēji nevar godīgi konkurēt tirgū. ES noteikumi jau tagad paredz, ka dalībvalstīm ir jānodala pārvades un piegādes darbība²⁶. Ir izveidojusies jauna nozare, kura koncentrējas tikai uz pārvadi un arvien vairāk darbojas pāri robežām. Svarīga loma ir PSO Eiropas tīkliem (elektroenerģijas tīklam ENTSO-E un gāzes tīklam ENTSG), kā arī Energoregulatoru sadarbības aģentūrai (ACER): šīs struktūras palīdz nodrošināt efektīvāku esošās infrastruktūras izmantošanu un jaunas

¹⁹ Skatīt Komisijas paziņojuma "Enerģētikas ceļvedis 2050" 2., 5., 6. un 7. lpp. Energosistēmu dekarbonizācija nav dārgāka par pašreizējās politikas saglabāšanu.

²⁰ Pētījums par elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgu darbību.

²¹ Patērētāju informētība visā ES ir zema, tikai trešā daļa patērētāju salīdzina piedāvājumus. Skatīt pētījumu par elektroenerģijas mazumtirdzniecības tirgiem.

²² Vaasaett pētījums "Empower Demand": <http://www.esmig.eu/press/filestor/empower-demand-report.pdf>.

²³ COM (2011) 370.

²⁴ Komunikācijas tīklu, satura un tehnoloģiju ģenerāldirektorāta (DG CNECT) sabiedriskā apspriešanās: http://ec.europa.eu/information_society/policy/doc/library/public_consult/cost_reduction_hsi?cost_reduction.pdf.

²⁵ COM(2006) 851 galīgā redakcija.

²⁶ Komisija līdz šim ir saņēmusi sertifikācijas lēmumu projektus par vairāk nekā četrdesmit pārvades sistēmu operatoriem (PSO) trīspadsmit dalībvalstīs (no 99 PSO, uz kuriem attiecas sertifikācija). Astoņpadsmit no šiem PSO tiks sertificēti kā īpašumtiesību ziņā atsaistīti.

infrastruktūras plānošanu un izbūvi Eiropas, nevis uzņēmuma perspektīvā un ar labākajām pieejamām tehnoloģijām. Jāturpina aktīvi īstenot atsaistīšanas un konkurences noteikumus, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi pārvades infrastruktūrai visā ES.

Efektīvāka tīklu izmantošana un attīstīšana

Ar Eiropas mēroga tehniskiem noteikumiem (saistošas pamatnostādnes un kodeksi) var panākt lielāku tīkla efektivitātes uzlabojumu. Piegādātājiem un lietotājiem vajadzīga vienkāršāka piekļuve infrastruktūrai un mazāku darījumu izmaksu iespējas pārrobežu tirdzniecībā. Gāzes jomā tīkla piekļuves šķēršļus var novērst jauni noteikumi par sastrēgumu pārvaldību un pārredzama cauruļvadu jaudas sadale. Elektroenerģijas jomā jauni tehniskie noteikumi, piemēram, par pārrobežu balansēšanas tirgiem un likvīdiem dienas tirgiem²⁷, apvienojumā ar viedajiem tīkliem ļautu paaugstināt sistēmas elastību un lielā mērogā integrēt no atjaunojamiem energoresursiem ražotu elektroenerģiju un iekļaut pieprasījuma reakcijas resursus papildus ražošanai. Tādējādi atjaunojamās enerģijas ražotāji varēs pilnībā iesaistīties tirgū ar patiesu konkurenci un pakāpeniski uzņemties tādus pašus pienākumus kā tradicionālie ražotāji, tostarp attiecībā uz balansēšanu.

3. IEKŠĒJĀ ENERĢIJAS TIRGUS POTENCIĀLA MAKSIMĀLA IZMANTOŠANA

Funkcionējoša iekšējā enerģijas tirgus priekšrocības pakāpeniski kļūst pamanāmākas, tomēr pastāv steidzami risināmas problēmas, kas patlaban kavē iekšējā tirgus pabeigšanu līdz 2014. gadam. Ja nerīkosimies, tiks apdraudēta pāreja uz ilgtspējīgām, novatoriskām, energoefektīvām sistēmām ar mazām oglekļa emisijām līdz 2020. gadam un pēc tam, turklāt var netikt realizētas steidzami vajadzīgās investīcijas — pavisam vai ne par mazākajām iespējamām izmaksām.

3.1. Noteikumu izpilde

3.1.1. Trešā enerģētikas tiesību aktu kopuma ieviešana

Iekšējā enerģijas tirgus uzbūve ir skaidra. Tā ir noteikta trešajā enerģētikas tiesību aktu kopumā²⁸ un papildinošajā regulējumā²⁹. Vajadzīgie noteikumi ir pieņemti, bet, lai iekšējais tirgus darbotos, tie efektīvi jāīsteno³⁰. Īstenošanas kavēšanās negatīvi ietekmē visus iesaistītos dalībniekus un tāpēc nav pieņemama. Tas attiecas gan uz daļām, kas saistītas ar tirgus atvēršanu, gan tām, kuru mērķis ir lielāku iespēju piešķiršana patērētājiem un patērētāju interešu aizsardzība.

²⁷ Dienas un balansēšanas tirgi ļaus tirgus dalībniekiem (tostarp patērētājiem) pielāgot ražošanu un patēriņu mainīgai situācijai, jo īpaši reaģējot uz cenām. Likvīdi dienas tirgi ir vajadzīgi, lai ļautu veikt korekcijas piegādes un pieprasījuma grafikos katru stundu – patlaban tas vēl nenotiek visā Eiropā. Pārrobežu balansēšanas tirgi palīdzēs izvairīties no nevajadzīgām izmaksām, kas saistītas ar balansēšanas pakalpojumu iegādi pēc tīri nacionāliem principiem. Ar minētajiem risinājumiem visu laiku tiks līdzsvarots pieprasījums un piedāvājums pārrobežu mērogā.

²⁸ Direktīvas 2009/72/EK un 2009/73/EK, Regulas (EK) Nr. 713/2009, 714/2009 un 715/2009.

²⁹ Jo īpaši Regula Nr. 994/2010 par gāzes piegādes drošības aizsardzības pasākumiem un Padomes Direktīvas 2004/67/EK atcelšanu un ierosinātā regula par Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijām.

³⁰ Trešā enerģētikas tiesību aktu kopuma Komisijas īstenošanas politika sīkāk izklāstīta paziņojumā par vienotā tirgus labāku pārvaldību, COM(2012) 259 *final*. Atsaucoties uz šo paziņojumu, Eiropadome 2012. gada oktobrī aicināja dalībvalstis steidzami rīkoties. Turpmākie pasākumi saistībā ar šo politiku cita starpā notiks Eiropas pusgada ietvaros.

Komisija prioritārā kārtībā pret dalībvalstīm, kas vēl nav pilnībā transponējušas Trešo enerģētikas tiesību aktu kopumu vai to nav izdarījušas pareizi, veic pārkāpumu novēršanas procedūras³¹. Komisija plāno regulāri sniegt atjauninātu informāciju par iekšējā enerģijas tirgus regulējuma īstenošanas situāciju konkrētās dalībvalstīs un par pārkāpumu novēršanas procedūrām.

Komisija ar CEER atbalstu sekmēs paraugprakses apmaiņu starp dalībvalstīm par jautājumiem, kas saistīti ar patērētājiem, tostarp cenu salīdzināšanas instrumentiem, pārredzamu cenu veidošanu un rēķinu sagatavošanu, un mazaizsargātu patērētāju jēdziena izstrādāšanu.

Valstu energoregulatori tiek aicināti izplatīt informāciju patērētājiem. Komisija līdz 2012. gada beigām sagatavos tīmekļa vietni ar norādījumiem par enerģijas patērētāju tiesībām, patērētāju informācijas avotiem un tiesību aizsardzību konkrētu dalībvalstu enerģijas tirgos.

3.1.2. Vienlīdzīgu konkurences apstākļu nodrošināšana

Energoregulatoru un konkurences iestāžu rīcībai ES un valstu līmenī jābūt pārliecinošai — jānodrošina, lai attieksme pret visiem uzņēmumiem tirgū būtu vienlīdzīga un lai tiktu izveidoti un saglabāti vienlīdzīgi konkurences apstākļi³². Komisija aktīvi strādās pie konkurences noteikumu izpildes.

Tas ir īpaši svarīgi gadījumos, kad vēsturisko operatoru mantotās priekšrocības liek šķēršļus jaunpienācēju iekļūšanai tirgū. Komisija turpinās īstenot pretmonopola un valsts atbalsta noteikumu izpildi enerģētikā, lai panāktu to, ka ar regulējumu atceltos konkurences šķēršļus neatjauno uzņēmumu vai pārvaldes iestāžu darbības, kuru rezultātā var rasties tirgus kropļojumi.

Komisija uzstājīgi strādās ar pārvaldes iestādēm, lai nodrošinātu, ka koncesijas, piemēram, attiecībā uz hidroelektrostacijām, uzglabāšanas/akumulācijas iekārtām vai sadales tīklu darbību, tiek piešķirtas, pilnībā ievērojot Līguma principus un ES sekundāros tiesību aktus. Piemērotākais risinājums ir rīkot nediskriminējošus konkursus par šīm koncesijām, izmantojot atvērtus instrumentus, piemēram, izsoles. Komisija plāno vērtēt, vai pašreizējie regulatīvie pasākumi ir piemēroti šī mērķa sasniegšanai.

Vienlīdzīgi konkurences apstākļi ir svarīgi arī starp ES un citu valstu uzņēmumiem. Iekšējā enerģijas tirgus noteikumi un tirdzniecība likvidās elektroenerģijas biržās atver ES enerģijas tirgu trešo valstu operatoriem. Ja šie uzņēmumi veic uzņēmējdarbību ES, tiem ir tādas pašas tiesības un pienākumi kā Eiropas operatoriem. Tā kā gāzes un elektroenerģijas importam

³¹ Skatīt SWD 1, 4. daļu. Komisija kopš 2011. gada septembra ir uzsākusi 19 pārkāpumu novēršanas lietas par Direktīvas 2009/72/EK netransponēšanu un 19 lietas par Direktīvas 2009/73/EK netransponēšanu. Līdz 2012. gada 24. oktobrim slēgtas bija tikai 12 lietas, pārējās procedūras joprojām notiek. Tas neskar Komisijas tiesības vēlākā posmā vērsties pret konkrētu noteikumu netransponēšanu, ja tiek konstatēti trūkumi, piemēram, neatbilstības pārbaužu kontekstā (visi saņemtie paziņojumi par valsts transponēšanas pasākumiem tiek pārbaudīti attiecībā uz to atbilstību ES tiesību normām).

³² Pieredze liecina, ka konkurences tiesību normu izpilde palīdz vienādot konkurences apstākļus elektroenerģijas ražošanas nozarē, piemēram, pretmonopola lieta pret E.On (2008), GDF Suez/International Power apvienošanās lieta (2011), un gāzapgādes nozarē, piemēram, RWE (2009) un ENI (2010) lietas.

netiek uzlikti importa ierobežojumi vai nodevas, Eiropas tirgus ir viens no atvērtākajiem enerģijas tirgiem pasaulē – labs paraugs turpmākai pasaules mēroga enerģijas tirdzniecības sekmēšanai. ES tirdzniecības politikas mērķis ir panākt, lai ES uzņēmumi var līdzvērtīgi konkurēt ārpus ES savu konkurentu iekšzemes tirgos. Iekšējais enerģijas tirgus ar 500 miljoniem patērētāju nodrošina to, ka ar ES un tās uzņēmumiem pasaules mēroga tirdzniecībā rēķinās.

3.1.3. *Izlīdzināšana starp dalībvalstīm*

Lai ES izveidotu vienotu elektroenerģijas un gāzes tirgu, malā nevar atstāt nevienu reģionu vai dalībvalsti. Tomēr patlaban enerģijas tirgus attīstība ekonomiskā ziņā krasi atšķiras starp dalībvalstīm³³, piemēram, gāzes tirgi ES ziemeļrietumu reģionos salīdzinājumā ar ES austrumu daļu.

Komisija un ACER sekmē reģionālās iniciatīvas, kas ievērojami samazinās atšķirību. Reģionālajām iniciatīvām vajadzētu palīdzēt izveidot papildu reģionālos gāzes mezglus un elektroenerģijas biržas un pēc iespējas drīzāk sasniegt mērķi – pilnīgu elektroenerģijas tirgu savienojanu³⁴.

Taču dalībvalstīs ar vienu piegādātāju un bez tīkla savienojumiem ar citiem piegādātājiem reģionālie tirgi organizēšanas pasākumi maz spēs līdzēt. Komisija ir apņēmusies palīdzēt šīm dalībvalstīm tirgus attīstībā. Bet, ja attiecīgajās valstīs nenotiks pamatīgas reformas, progress nav iespējams.

Dalībvalstīm jāstimulē konkurence, attīstot infrastruktūru, jo īpaši attiecībā uz pārrobežu darbībām, un likvidējot šķēršļus, kas kavē ienākšanu tirgū.

3.2. **Patērētāji: palīdzēt patērētājiem izmantot iespējas**

Lai gan strikti izpildīt patērētāju tiesību aizsardzības noteikumus ir svarīgi, ar to vien nepietiks. Lai varētu pilnībā izmantot iekšējā tirgus piedāvātās priekšrocības, patērētājiem, tostarp iedzīvotājiem un mazajiem uzņēmumiem, jāļauj (un tie jāstimulē) aktīvi iesaistīties tirgū.

Patlaban MVU un māsjaimniecības ir pasīvāki nekā lielie rūpnieciskie patērētāji un salīdzinoši paliek zaudētājos, jo neizmanto pieejamo cenu starpību. Daļēji to var skaidrot ar neefektīvu patērētāju tiesību aizsardzību, pārredzamības vai patērētājiem ērti izmantojamas informācijas trūkumu, kas ir cēlonis zēmam patērētāju apmierinātības līmenim³⁵ un

³³ Skatīt SWD 1, 2. un 3. daļu.

³⁴ Komisijas paziņojums "Reģionālo iniciatīvu loma nākotnē", COM(2010) 721 galīgā redakcija.

³⁵ Patērētāji elektroenerģijas un gāzes tirgus vērtē zēmu. 2012. gadā elektroenerģijas tirgus tika novērtēts kā divdesmit sestais no trīsdesmit pakalpojumu tirgiem, un īpaši zēmus vērtējumus saņēma Dienvidēiropas valstis (augstākais vērtējums ir Luksemburgai, zemākais – Bulgārijai). Gāzes tirgus saņēma 21. vietu no 30 pakalpojumu tirgiem (pirmajā vietā no valstīm ir Slovēnija, pēdējā – Beļģija). Gan elektroenerģijas, gan gāzes tirgū zēmu tika vērtēta izvēle, salīdzināmība un piegādātāju un tarifu maiņa, kas nozīmē, ka patērētāji pilnībā neizmanto tirgus liberalizācijas radītās ietaupījumu iespējas. Sīkāka informācija par katru valsti sniegta SWD 1, 3. daļā. Skatīt http://ec.europa.eu/consumers/consumer_research/cms_en.htm.

neuzticībai. Taču, ja patērētāji nevēlēsies aktīvi piedalīties tirgū, pakalpojumu dažādošanās un pievienotās vērtības pakalpojumi neattīstīsies³⁶.

3.2.1. Dažādotu un novatorisku pakalpojumu sniegšana patērētājiem

Izdevīgākā piedāvājuma izmantošana var nozīmēt, ka ir jāmaina piegādātājs, lai tādējādi samazinātu rēķinus par enerģiju vai palielinātu pakalpojumu kvalitāti, vai ka ir jāizvēlas cenas piedāvājumi, kuri stimulē efektīvu enerģijas patēriņu vai sekmē mikrorazošanu, utt. Tirgos, kur valda konkurence, patērētājiem tiek piedāvāta plaša izvēle, jo piegādātāji cenšas apmierināt dažādas patērētāju vajadzības un vēlmes. Dažu piegādātāju mērķauditorija ir patērētāji, kuru galvenais kritērijs ir cena, un tie konkurē ar cenu, bet citu piedāvājumu pamatā ir augstāka pakalpojuma kvalitāte vai pievienotā vērtība un papildpakalpojumi, vēl citi sasaista energoapgādes pakalpojumus ar citiem pakalpojumiem, piemēram, telekomunikācijām.

Savlaicīga viedo uzskaites sistēmu izplatība, kā noteikts ES *acquis*, var kalpot par virzītājspēku pieprasījuma reakcijas vai citu novatorisku un viedu pakalpojumu attīstībai. Piemēram, patērētājiem var piedāvāt izmantot zemākas cenas neliela pieprasījuma periodos un izvairīties no enerģijas patērišanas augsta pieprasījuma periodos. Tādējādi patērētāji būs lielāki ieguvēji un paplašināsies izvēles iespējas. Šādi pakalpojumu piedāvājumi būs atkarīgi ne vien no uzņēmumu spējas izmantot dažādus patērētāju motivatorus un iespējas saistībā ar energopatēriņu, bet arī no dažādu, elastīgu un/vai dinamisku cenu sistēmu pieejamības³⁷.

Taču patlaban cenu regulēšana daudzās dalībvalstīs neļauj piegādātājiem piedāvāt pievilcīgus pakalpojumus³⁸ un individuālām vajadzībām pielāgotas, dinamiskas cenu sistēmas. Šāda situācija attur jaunpienācējus, kas varētu veidot konkurenci vēsturiskajiem operatoriem. Dažās dalībvalstīs valsts pat regulē cenas dažām patērētāju grupām, nosakot tās zem tirgus izmaksu līmeņa. Rezultātā var rasties enerģijas tarifa deficīts, ko sedz energoapgādes uzņēmumi vai publiskais finansējums, kas savukārt var izraisīt nopietnas izmaksas enerģijas patērētājiem vai nodokļu maksātājiem nākotnē. Šādi netiek arī nodrošināts pareizais stimulē efekta enerģijas izmantošanai. Minētā situācija acīmredzami neveicina konkurences tirgus attīstību un ekonomiski nav ilgtspējīga.

Pat ja regulētas cenas ļauj nosegt darbības izmaksas, tās nesūta atbilstošus cenu signālus, kas ir vajadzīgi efektīvu investīciju nodrošināšanai. Investori šo situāciju uztver kā politiskās iejaukšanās pazīmi, kas kavē investīcijas. Lai gan vairākas dalībvalstis³⁹ jau ir atbrīvojušas elektroenerģijas un gāzes cenas no valsts iejaukšanās, tostarp attiecībā uz mazumtirdzniecības patērētājiem, un Komisija ir vienojusies ar vairākām citām dalībvalstīm⁴⁰ par pakāpenisku un drīzu atteikšanos no regulētām cenām, vairums dalībvalstu joprojām izmanto kādu līdzdalības formu mazumtirdzniecības cenas veidošanās procesā.

Komisija jau agrāk ir uzsākusi vairākas pārkāpumu novēršanas procedūras pret dalībvalstīm, kas regulē cenas rūpnieciskajiem patērētājiem. Nesen pieņemtā Eiropas Tiesas spriedumā

³⁶ To atzina Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteja (EESK). Izmantojot darbu ar pilsoniskās sabiedrības organizācijām, EESK sekmē informētas un strukturētas diskusijas par enerģētikas jautājumiem pilsoniskajā sabiedrībā un starp pilsonisko sabiedrību un lēmumu pieņēmējiem.

³⁷ BEUC, "Empowering Consumers through Smart Meters", 23.-26. lpp., <http://bit.ly/JKn9R7>

³⁸ Tas var daļēji izskaidrot zemus piegādātāju vai tarifu maiņas rādītājus vairākās dalībvalstīs. Sīkākas ziņas par maiņas rādītājiem skatīt SWD 1, 3. daļā.

³⁹ Tostarp Apvienotā Karaliste, Austrija, Čehija, Luksemburga, Nīderlande, Slovēnija, Somija, Vācija, Zviedrija.

⁴⁰ Rumānija, Grieķija, Portugāle.

teikts, ka cenu regulēšana ir savietojama ar ES tiesību aktiem tikai skaidri noteiktos apstākļos⁴¹.

Dalībvalstīm jācenšas pārtraukt regulēt elektroenerģijas un gāzes cenas visiem patērētājiem, tostarp mājāsaimniecībām un MVU, ievērojot universālā pakalpojuma pienākumu un mazaizsargātu patērētāju efektīvu aizsardzību. Piegādātājiem gala cenā, ko maksā patērētāji, skaidri jānorāda dažādi cenas veidošanās elementi, lai sekmētu informētu lēmumu pieņemšanu.

Komisija turpinās pieprasīt, lai dalībvalstu strukturālajās reformās tiktu ietverti regulētu cenu pakāpeniskas likvidēšanas termiņi. Komisija turpinās sekmēt cenu veidošanos pēc tirgus principiem mazumtirdzniecības tirgū, tostarp izmantojot pārkāpumu novēršanas lietas pret dalībvalstīm, kurās joprojām tiek regulētas cenas bez atbilstības ES tiesību aktos paredzētajiem nosacījumiem.

3.2.2. Mērķtiecīga palīdzība labāk aizsargā mazaizsargātus patērētājus

Enerģijas cenas, ko maksā galapatērētāji, turpmākajos gados turpinās celties, īpaši negatīvi ietekmējot patērētājus, kuru ekonomiskā situācija nav spoža. Tāpēc ir vajadzīga atbilstoša aizsardzība. Taču subsīdijas vai regulēšana, kas samazina enerģijas cenas kopumā, nerosina energoefektīvus paradumus, neorientējas konkrēti uz tiem, kam vajadzīga aizsardzība, un var kropļot konkurenci. Palīdzība mazaizsargātiem patērētājiem ar finansiāliem pasākumiem var būt daļa no sociālās politikas, bet izmaksu ziņā efektīva palīdzība ir atbalsts energoefektivitātes paaugstināšanai⁴².

Pašreiz notiekošās izmaiņas enerģētikā var sarežģīt situāciju dažiem patērētājiem, kam nav instrumentu vai prasmju (zināšanu trūkums, piekļuve informācijai tiešsaistē un bezsaistē utt.), lai aktīvi piedalītos jaunajā tirgū un izmantotu piedāvātās priekšrocības. Šiem patērētājiem, iespējams, būs vajadzīga nefinansiāla palīdzība, kas palīdzēs saprast tiesības un pienākumus.

Mazaizsargātība nav arguments pret liberalizācijas turpināšanu, bet tā aktualizē faktu, ka viens no svarīgākajiem faktoriem ES iekšējā enerģijas tirgus pabeigšanā būs atbilstoša patērētāju aizsardzība, jo īpaši to patērētāju, kas atrodas mazaizsargātības situācijā.

Dalībvalstīm būtu jāsniedz uz konkrētu mērķgrupu – mazaizsargātiem patērētājiem – orientēta palīdzība, lai risinātu ekonomiskās aizsardzības jautājumu un palīdzētu tiem veikt informētu izvēli arvien sarežģītākajos mazumtirdzniecības tirgos. Komisija palīdzēs dalībvalstīm definēt, ko nozīmē energopatērētāju mazaizsargātība un kas to izraisa, proti, Komisija sniegs norādījumus un sekmēs paraugprakses apmaiņu.

Dalībvalstīm, risinot patērētāju mazaizsargātību un enerģētisko nabadzību, vajadzētu likt uzsvaru uz energoefektivitātes paaugstināšanas nozīmi.

3.3. Pārmaiņu laiks: Eiropas energosistēmu sagatavošana nākotnei

Mūsu energosistēmas atrodas lielu pārmaiņu sākumposmā. Lai aizstātu ES novecojošās sistēmas, dekarbonizētu, paaugstinātu energoefektivitāti un apgādes drošību, vajadzīgas

⁴¹ Lieta C-265/08, *Federutility* un citi pret *Autorità per l'energia elettrica e il gas*.

⁴² 2011. gada 22. jūnijā Komisija ierosināja jaunu direktīvu, lai pastiprinātu dalībvalstu centienus efektīvāk izmantot enerģiju visos enerģijas ķēdes posmos – no enerģijas pārveides un sadales līdz galapatēriņam. 2012. gada 4. oktobrī Padome apstiprināja politisko vienošanos par energoefektivitātes direktīvu. Eiropas Parlaments atbalstīja šo vienošanos balsojumā 2012. gada 11. septembrī.

ievērojamas investīcijas. ES atbalsta šādas investīcijas ar dažādiem instrumentiem, piemēram, Eiropas enerģētikas programmu ekonomikas atveseļošanai, plānoto Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu, ES kohēzijas politiku⁴³ un programmu "Apvārsnis 2020"⁴⁴. Investīcijas tiek veiktas⁴⁵, taču tās nav pietiekamas, lai sasniegtu mērķi.

Iekšējais enerģijas tirgus var palīdzēt ES realizēt pārmaiņas: funkcionējoši tirgi sekmē un atbalsta izmaiņas sistēmā efektīvāk un lētāk nekā jebkura centrālā plānošana vai tikai subsīdiju rosinātas reformas. Taču sistēma nevar mainīties bez atbilstīgi integrētas, modernas infrastruktūras.

3.3.1. Atbilstošu investīciju rosināšana – tirgus spēku uzdevums

Pirms liberalizācijas vertikāli integrēti valsts energouzņēmumi kontrolēja visu sistēmu, no ražošanas līdz patēriņam. Veidojoties konkurences tirgum ar daudziem ražotājiem un atsaistītiem tīklu operatoriem, vairs nav iespējams, ka kāda struktūra viena pati nodrošina elektrosistēmas uzticamību. Tirgus dalībnieki ir viens no otra atkarīgi. Lielāka vēja un saules enerģijas integrācija⁴⁶ paaugstina piegādes un pieprasījuma dažādību, taču sarežģīt uzdevumu pastāvīgi nodrošināt piedāvājuma un pieprasījuma līdzsvaru, vismaz situācijā, kamēr nav uzlabotas pieprasījuma reakcijas un akumulācijas iespējas.

Minētos sarežģījumus var atrisināt, ja regulējuma sistēmā tiek skaidri noteikts, kāda ir loma katram no dažādajiem tirgus dalībniekiem, kas darbojas galapatērētāju apgādē ar elektroenerģiju: ražotājiem, tīklu operatoriem, pieprasījuma reakcijas pakalpojumu sniedzējiem, piegādātājiem un patērētājiem. Piegādes un patēriņa puses elastību var sekmēt un vajadzētu sekmēt ar tirgus cenas signāliem (īstermiņa, vidēja termiņa un ilgtermiņa), tādējādi rosinot energoefektīvu elektroenerģijas ražošanu un izmantošanu. Šajā ziņā regulējumu papildinās pretmonopola noteikumu izpildes pasākumi. Jāizvairās no publiskās pārvaldes intervences, kas neveicina privātā sektora investīcijas un apdraud iekšējo tirgu.

Elastība

Ja tirgum ļauj darboties, tas vienmēr norādīs elektroenerģijas ekonomisko vērtību attiecīgajā brīdī. Cenas būs zemas, kad piedāvājums strauji pieaugs (piemēram, periodos ar lielu vēja un saules enerģijas piedāvājumu), bet augstākas, kad piedāvājums būs nepietiekams.

Šādi dinamiski cenas signāli rosina patērētājus un pieprasījuma puses pakalpojumu sniedzējus samazināt patēriņu maksimālā pieprasījuma periodos. Elektroenerģijas sektorā cenas izmaiņas līdz šim ir maz ietekmējušas pieprasījumu. Taču viedo tīklu un uzskaites sistēmu izplatībai pieaugot, radīsies reālas iespējas izmantot atsevišķu patērētāju vai patēriņa apkopotāju (*aggregators*) pieprasījuma elastības potenciālu.

⁴³ 2007.–2013. gadam plānoti piešķirumi vismaz 11 miljardu euro apmērā. 2014–2020. gada periodam Komisija ir ierosinājusi lielā mērā koncentrēt ES kohēzijas politiku uz atjaunojamo enerģiju un energoefektivitāti, tostarp viedajiem tīkliem, kā arī orientēties uz pētniecību, tehnikas attīstību un jauninājumiem (*RTDI*). Dalībvalstīm un reģioniem jānodrošina, lai šis finansējums papildinātu privātās investīcijas, palīdzētu piesaistīt, nevis aizstātu tās.

⁴⁴ Mērķis ir precīzi orientēts atbalsts pētniecībai un izstrādei (*R&D*).

⁴⁵ Skatīt dienestu darba dokumentu par energoinfrastruktūras investīciju projektiem "Investment projects in Energy Infrastructure", citur tekstā saukts par "SWD 2".

⁴⁶ Saskaņā ar Enerģētikas ceļvedi atjaunojamā enerģija būs ES energosistēmas centrālais elements 2050. gada perspektīvā un jau līdz 2030. gadam veidos ļoti lielu īpatsvaru elektroenerģijas ražošanā.

Cenas signāli rosina elastību arī piedāvājuma pusē, attiecībā uz akumulācijas vai ražošanas jaudu, kuras izmantojumu var ātri palielināt vai samazināt. Apvienojumā ar ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēmu⁴⁷ tirgus var nodrošināt optimālas investīcijas un mūsu elektrosistēmu kvalitāti nākotnē.

Politikas lēmumu pieņēmējiem un patērētājiem bažas var izraisīt cenu svārstīgums. Risku samazinās dalībvalstu tirgu sasaiste, jo iespēja, ka maksimuma periodi un strauja krituma posmi notiks visās valstīs vienlaicīgi, ir krietni mazāka. Plašāka piedāvājuma reakcija un elastīga ražošana un akumulācija palīdzēs līdzsvarot maksimuma periodus. Nekas neliecina par to, ka dinamiskāki īstermiņa tirgi paaugstina vidējās cenas, jo īpaši situācijā, kad pastāvīgi tiek nodrošināta rezerves elektroenerģijas ražošana.

Piegādātāji varēs nodrošināties pret īstermiņa cenu svārstībām ilgāka termiņa nākotnes līgumu tirgos. Mazumtirgotāji varēs piedāvāt novatoriskus cenu plānus patērētājiem, kurus interesē elastīgu piegādes līgumu priekšrocības; šie plāni ļaus optimizēt enerģijas izmaksas, viedās uzskaites sistēmas un ierīces izmantojot patēriņa koncentrēšanai zemu cenu periodos.

Īsumā – pareizi funkcionējoši ilgtermiņa un īstermiņa vairumtirgi (jo īpaši nākamās dienas, dienas, balansēšanas un palīgpakalpojumu tirgi), kas atspoguļo elektroenerģijas ekonomisko vērtību attiecīgajā brīdī, var novirzīt investīcijas turp, kur tās ir visefektīvākās.

Komisijas prioritātes ir šādas.

- **Nodrošināt jebkurā laika griezumā funkcionējošus pārrobežu vairumtirgus, izstrādājot tīkla kodeksus⁴⁸. Komisija paļaujas, ka ACER, ENTSO, Eiropas Parlaments un dalībvalstis atbalstīs Komisijas centienus panākt, lai tīkla kodeksi tiktu ieviesti atbilstoši plānam⁴⁹. Kodeksi paredz kopīgus noteikumus, kas tīkla operatoriem, ražotājiem, piegādātājiem un patērētājiem ļaus efektīvāk darboties tirgū.**
- **Veicināt akumulācijas un elastīgas ražošanas ātrāku integrāciju, piemēram, risinot atlikušos regulējuma jautājumus Eiropas balansēšanas tirgus tīkla kodeksa kontekstā. Komisija apsvērs iespējas izveidot koordinācijas iniciatīvu, lai risinātu jaunus regulējuma un tehniskos jautājumus. Plānotajā paziņojumā par energotehnoloģijām un inovāciju būs analīze par to, kā tehnoloģiju attīstību, tostarp akumulācijas tehnoloģiju un mikroražošanas attīstību, sasaistīt ar notikumiem tirgū Eiropas līmenī, lai sasniegtu klimata un enerģētikas jomas mērķus.**

Valsts intervences optimizācija: energoavotu struktūras orientēšana uz zemu oglekļa emisiju avotiem

Lai sasniegtu siltumnīcefekta gāzu emisiju samazināšanas mērķus ar iespējami mazākām izmaksām, ir izveidota ES emisijas kvotu tirdzniecības sistēma – tirgus instruments, kas ir radījis vienotu Eiropas oglekļa cenu. No 2013. gada arī oglekļa tirgus uzbūve ir pilnībā "eiropeizēta", un tādējādi iekšējais enerģijas tirgus var sekmēt pāreju uz ilgtspējīgām un efektīvām energosistēmām ar mazām oglekļa dioksīda emisijām, jo tiek stimulētas investīcijas

⁴⁷ Direktīva 2003/87/EK, kas grozīta ar Direktīvām 2008/101/EK un 2009/29/EK.

⁴⁸ Skatīt 2.2. sadaļu par efektīvāku tīklu izmantošanu un attīstīšanu.

⁴⁹ Komisijas 2012. gada 19. jūlija lēmums par gada prioritāšu sarakstu izveidošanu tīkla kodeksu un pamatnostādņu izstrādāšanai 2013. gadam, 2012/413/ES.

mazemitējošās tehnoloģijās⁵⁰, un var dot priekšroku kurināmajam/degvielai ar mazām oglekļa dioksīda emisijām salīdzinājumā ar oglekļa ziņā intensīvu kurināmo/degvielu.

Lai minētā pāreja izdotos, jāoptimizē valsts atbalsts – tā, lai nodrošinātu atbilstošu investīciju realizēšanu turpmāk.

Patlaban dalībvalstis izmanto dažādus tiešā un netiešā atbalsta veidus un/vai papildu maksas patērētāju rēķinos par virkni energoavotu. Ja iekšējā enerģijas tirgus veidošana turpinās, kā minēts iepriekš tekstā, ja samazinās ražošanas izmaksas un oglekļa tirgus attīstās, regulāri jāpārskata visu veidu atbalsta mehānismi.

Piemēram, atbalsta shēmas atjaunojamiem energoresursiem, kā arī vairāki obligātie noteikumi par prioritāro piekļuvi tīklam⁵¹ tika ieviesti situācijā ar nepilnīgi atvērtu tirgu, nepilnīgu tradicionālās ražošanas ārējās ietekmes izmaksu internalizāciju un – attiecībā uz vairumu atjaunojamās enerģijas tehnoloģiju – agrīnā attīstības stadijā. Kopš tā laika tirgi un tehnoloģijas ir gājuši uz priekšu.

Komisija nāks klajā ar norādījumiem par paraugpraksi un pieredzi, kas gūta saistībā ar atjaunojamās enerģijas atbalsta shēmām un atbalsta shēmu reformām⁵².

Mērķis ir panākt konsekventākas valstu pieejas, vienlaikus ievērojot izmaksu efektivitātes un regulāra samazinājuma principu, kā arī izvairoties no iekšējā tirgus sadrumstalotības. Jo efektīvākas ir shēmas, jo lētāka kļūst atjaunojamā enerģija; jo konsekventākas tās ir, jo vieglāk ir integrēt atjaunojamo enerģiju visā ES un ārpus tās.

Komisija pārskata pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai, lai tajās atspoguļotu izmaiņas tehnoloģiju ainā un ES enerģētikas politikas mērķus, vienlaikus pēc iespējas mazinot konkurences kropļojumus iekšējā tirgū.

Pārskatīšanas mērķis jo īpaši ir nodrošināt, ka valsts atbalsta kontrole veicina tāda atbalsta piešķiršanu, kas ir labi izstrādāts, mērķtiecīgs un vismazāk kropļojošs, situācijās, kad nav pieejamas labākas alternatīvas (regulējums; tirgus instrumenti). Komisija rosinās sevišķi izmantot risinājumus, kas ir izmaksu ziņā efektīvi un sekmē pārrobežu integrāciju.

Komisija plāno aktīvi virzīties uz G20 mērķi likvidēt visai videi kaitīgās subsīdijas, tostarp atlikušo tiešo un netiešo fosilā kurināmā atbalstu⁵³.

Valsts intervences optimizācija: elektroapgādes drošība

Dažas dalībvalstis ir ieviesušas un plāno ieviest atsevišķus maksājumus par ražošanas jaudas pieejamību, uztraucoties, ka tikai uz enerģiju balstītais tirgus neļaus realizēt pietiekamas investīcijas ražošanā, kas ļautu panākt apgādes drošību ilgtermiņā. Šādi jaudas mehānismi ir

⁵⁰ Tostarp oglekļa dioksīda uztveršana un uzglabāšana (CCS).

⁵¹ Direktīva 2009/28/EK.

⁵² COM(2012) 271 final.

⁵³ Ceļvedī par resursu efektīvu izmantošanu Eiropā, COM (2011) 571 galīgā redakcija, paredzēts šādas atskaites punkts: "līdz 2020. gadam videi kaitīgas subsīdijas tiks atceltas". Arī 2011. un 2012. gada iaugsmes pētījumos (COM (2011) 11 galīgā redakcija, COM (2011) 815 galīgā redakcija) aicināts likvidēt videi kaitīgas subsīdijas. Tāpat pasaules mērogā ir pieņemtas saistības reformēt fosilā kurināmā subsīdijas, piemēram, G20 kontekstā un Rio +20 konferencē.

ilgtermiņa instrumenti, kas paredz radīt ieņēmumu plūsmu (atlasītiem) ražotājiem un likt patērētājiem maksāt par pieejamo jaudu⁵⁴.

Tomēr Komisija uzskata, ka gadījumos, kad jaudas mehānismi nav labi izstrādāti un/vai tiek ieviesti pārāgi vai bez pienācīgas koordinācijas ES līmenī, rodas pretēja efekta risks. Ja jaudas mehānismi neatbalsta pieprasījuma samazināšanu, var iestrēgt ražošanas risinājumus, novārtā atstājot energoefektivitāti vai pieprasījuma reakcijas risinājumus. Ja netiek nošķirta bāzes slodze un maksimuma slodze, parādās pietiekami elastīgas ražošanas jaudas nepiesaistīšanas risks. Jaudas mehānismi kropļo ES mēroga cenu signālu, un tiem ir tendence darboties vairāk par labu fosilo kurināmo izmantojošām jaudām, nevis mainīgākajiem atjaunojamiem resursiem (vairāk, nekā nepieciešams elektrosistēmu balansa saglabāšanai), tāpēc var rasties pretuna ar ES dekarbonizācijas un resursu efektivitātes mērķiem.

Funkcionējošos enerģijas tirgos ražošanas investīciju stimuli un elektroenerģijas ražošanas piedāvājuma drošība ir atkarīgi arī no tendencēm oglekļa tirgū. Komisija ir izstrādājusi strukturālo pasākumu variantus, ar kuriem var risināt ekonomikas krīzes izraisīto ETS kvotu pārlietu lielo piedāvājumu⁵⁵. Tādējādi palielinātos investoriem vajadzīgā noteiktība un samazinātos nepieciešamība veikt pasākumus valstu līmenī.

Slikti izstrādāti jaudas mehānismi nenodrošina ražošanas pietiekamību vai apgādes drošību, bet mēdz kropļot investīciju signālus. Pastāv risks, ka šāda veida intervence ietekmēs pārrobežu tirdzniecību un konkurenci, jo var noslēgt valsts tirgus citās valstīs ražotai enerģijai un kropļot ražošanas izvietojumu iekšējā tirgū. Uz nacionāliem principiem balstīti jaudas mehānismi var palielināt izmaksas visām dalībvalstīm — netiek optimāli izmantota pārrobežu mēroga ražošana un elastība.

Komisija uzskata, ka uz jaudas mehānismiem var attiecināt ES iekšējā tirgus noteikumus, tostarp valsts atbalsta kontroli un Direktīvu 2009/72/EK.

Dalībvalstīm būtu jāpierāda, ka šādi mehānismi ir vajadzīgi un nevar izmantot alternatīvus pasākumus, piemēram, maksimumslodzes ierobežošanas pasākumus, lielāku importu, izmantojot atbilstīgus starpsavienojumus, vai sekmēt pieprasījuma puses līdzdalību tirgū — gan attiecībā uz rūpnieciskajiem, gan mazumtirdzniecības patērētājiem. Pat ierobežotas ražošanas jaudas situācijās jā saglabā pārrobežu darījumi. Sadales procedūrām jābūt pārredzamām un nediskriminējošām.

Dalībvalstīm būtu sīki jāizvērtē, vai trūkst investīciju ražošanā un kāpēc. Pirms intervences plānošanas jāizskata iespējas novērst konstatētās problēmas ar pārrobežu risinājumiem. Izstrādājot jaudas mehānismu, jāņem vērā ietekme, kādu intervence atstās uz kaimiņu dalībvalstīm un iekšējo enerģijas tirgu. Jāizvairās no iekšējā tirgus sadrumstalotības.

Komisija gatavo sabiedrisko apspriešanos par elektroapgādes drošību, ražošanas pietiekamību un iekšējo enerģijas tirgu.

Atkarībā no apspriešanās iznākuma un turpmākām sarunām ar dalībvalstīm un

⁵⁴ Dažās dalībvalstīs paredzētā publiskās pārvaldes iejaukšanās izpaužas kā ilgtermiņa apgādes drošības līgumi ar valsti vai tās ieceltu struktūru kā līgumslēdzēju pusi. Jaudas mehānismi jānošķir no īstermiņa mehānismiem, kuru mērķis ir nodrošināt reāllaika līdzsvara saglabāšanu starp piedāvājumu un pieprasījumu arī situācijās, kad kādā no šīm pusēm notiek pēkšņas svārstības.

⁵⁵ Skatīt paziņojumu "Eiropas oglekļa tirgus stāvoklis 2012. gadā", COM(2012)652.

interesentiem Komisija var ierosināt nākamus pasākumus.

Lai panāktu apgādes drošību, vajadzīga tāda koordinācija starp dalībvalstīm, kas var nodrošināt īstermiņa reakciju krīzes situācijās un ilgtermiņa risinājumus apgādes drošības problēmām. Tā kā mūsu energosistēmas kļūst arvien integrētākas, būs vajadzīga lielāka koordinācija un sadarbība pāri robežām, lai konstatētu un novērstu riskus un spētu atbilstīgi reaģēt krīzes situācijās.

Komisija veido oficiālu Elektroenerģijas jautājumu koordinācijas grupu, kuras uzdevums būs sekmēt sadarbību elektroapgādes drošības jautājumos, tostarp attiecībā uz ražošanas pietiekamību un pārrobežu tīkla stabilitāti.

3.3.2. Lielāka tīklu integrācija, ātrāka modernizācija un labāka izmantošana

Tīklu paplašināšana ES enerģijas tirgu integrēšanai

Jāpanāk, lai enerģija var plūst turp, kur tā ir vajadzīga, bez fiziskiem šķēršļiem pie valstu robežām. Tas cita starpā ietver arī nepieciešamību risināt neplānotu elektroenerģijas plūsmu ("cilpas plūsmu") ietekmi uz pārrobežu tirgus integrāciju. Lai pārtrauktu dažu ES teritoriju izolētību⁵⁶ un sasniegtu "Eiropa 2020" mērķus, vajadzīgas nopietnas investīcijas energotīklos.

Aktuāls uzdevums ir sekmēt investīciju realizācijas gaitu, kā uzsvērts ierosinātajā regulā, ar ko izveido Eiropas infrastruktūras savienošanas instrumentu⁵⁷. Jau ir uzsākta nākotnes energotīklu definēšana saskaņā ar vides *acquis*. 2011. gada oktobrī Komisija iesniedza priekšlikumu regulai "Eiropas energoinfrastruktūras vadlīnijas"⁵⁸. Tajā atlasīti divpadsmit prioritārie koridori un teritorijas attiecībā uz elektroenerģiju, gāzes pārvadi un uzglabāšanu un naftas un oglekļa dioksīda transporta tīkliem, un dinamisku kopējas ieinteresētības projektu noteikšanu. Komisijas priekšlikums paredz ātrākas atļauju piešķiršanas procedūras, labāku pārrobežu infrastruktūras izmaksu sadali un finansiālu atbalstu.

Svarīgi ir bez kavēšanās pieņemt un īstenot energoinfrastruktūras tiesību aktu kopumu, kā Eiropadome atzina 2011. gada 9. decembrī.

Ātrāka modernizācija virzībā uz viedajiem tīkliem

Tā kā pieaug vajadzība pēc elastības un energoefektivitātes un pielāgošanās decentralizētai ražošanai un pieprasījuma puses līdzdalībai, vajadzīga koordinēta rīcība, lai izvērstu viedos tīklus, Eiropas, reģionālajā un pašvaldību līmenī. Viedie tīkli ir atkarīgi no digitālās infrastruktūras. Komisija ir iesniegusi priekšlikumu regulai "Vadlīnijas Eiropas telekomunikāciju tīkliem"⁵⁹, kur cita starpā noteikta digitālo pakalpojumu infrastruktūras prioritāte. Efektīvai ieviešanai vajadzētu ietvert telekomunikāciju un enerģētikas nozares operatoru sinerģiju izmantošanu infrastruktūras un pakalpojumu līmenī, operatoriem sadarbojoties konkurenci atbalstošā veidā un tādējādi panākot atvērtību jaunpienācējiem.

Komisija turpinās sekmēt konkurenci atbalstošu sadarbību starp enerģētiku un IKT nozari, arī attiecībā uz novatorisku pakalpojumu sniedzējiem, lai rosinātu tīklu

⁵⁶ Skatīt Eiropadomes 2011. gada februāra secinājumus. Jo īpaši ar ES jāsinhronizē Baltijas valstis, kas darbojas Krievijas un Baltkrievijas elektrosistēmā.

⁵⁷ COM(2011) 665.

⁵⁸ COM(2011)658 *final*.

⁵⁹ COM(2011)657 *final*.

modernizāciju un paātrinātu inovāciju enerģētikā. Dalībvalstis tiek aicinātas virzīt šo procesu nacionālajā līmenī. Eiropas standartizācijas organizāciju (CEN/CENELEC/ETSI) uzdevums ir steidzami izstrādāt pirmo viedo tīklu standartu kopumu — līdz 2012. gada beigām. Komisija veicinās šo standartu izmantošanu.

Komisija jau pirms kāda laika pieņēma paziņojumu par viedajiem tīkliem⁶⁰, kurā aicināja sagatavot atbilstīgu pamatsistēmu, lai nozares pārstāvji varētu sekmīgi izstrādāt tehnoloģijas un attīstīt ražošanas jaudu investīciju realizēšanai, un noteikt integrētas infrastruktūras pārvaldības redzējumu⁶¹. Komisija, pamatojoties uz paraugpraksi un projektiem dalībvalstīs⁶², patlaban izstrādā pamatnostādnes un jaunus instrumentus, lai turpinātu stimulēt viedo uzskaites sistēmu izvēšanu nākamajā desmitgadē⁶³, sekotu līdzī pašreizējiem viedās uzskaites projektiem ES un atbalstītu daudzsološus pētniecības un izstrādes projektus un pilotprojektus⁶⁴ viedo tīklu jomā.

Komisija turpinās atbalstīt pētniecību un izstrādi un inovāciju, kas sekmē viedo tīklu izplatību. Komisija atjaunos standartizācijas pilnvarojumu, kas piešķirts Eiropas standartizācijas organizācijām, lai izstrādātu otro standartu kopumu, sagatavos norādījumus un noteiks potenciālos kopējas ieinteresētības projektus līdz 2012. gada beigām.

Spēcīgāka pieprasījuma reakcija sadales tīklos

Viedajām patēriņa uzskaites sistēmām, mikroražošanas tehnoloģijām, viedajām ierīcēm un mājokļu automatizācijai attīstoties, patērētāji arvien vairāk varēs kontrolēt savu enerģijas pieprasījumu atbilstoši faktiskajai situācijai enerģijas tirgos. Šāda pieprasījuma reakcija ļaus patērētājiem ietaupīt naudu un vienlaikus paaugstinās energosistēmu efektivitāti un stabilitāti. Taču, lai tā notiktu, dalībvalstīm, regulatoriem, pārvades sistēmu operatoriem (PSO), sadales sistēmu operatoriem (SSO) un mazumtirgotājiem jāsadarbojas savā starpā un ar citiem iesaistītajiem (pieprasījuma puses pakalpojumu sniedzējiem, IKT uzņēmumiem vai sistēmu izstrādātājiem). Mērķis ir izveidot pārredzamus un viegli saprotamus noteikumus un standartus pieprasījuma reakcijai un datu pārvaldībai.

Tāpat būs jāpārskata PSO loma. Jo īpaši jānodrošina, lai to regulētā darbība attiektos tikai uz uzdevumiem, ko vislabāk var veikt dabiskais monopols, bet jauni pakalpojumi, ko var ieviest, pateicoties jaunām tehnoloģijām, tiktu izstrādāti konkurences tirgos. Šajā saistībā derētu apsvērt arī citu iesaistīto dalībnieku lomu (piemēram, galalietotāju pieprasījuma apkopotāji, energopakalpojumu sniedzēji un citas tīkla nozaru struktūras, piemēram, IKT, telekomunikāciju, elektroinženierpakalpojumu uzņēmumi) vietējo sadales tīklu vai energopakalpojumu turpmākajā attīstībā.

Komisija ir uzsākusi diskusijas "Citizens' Energy Forum" (Londona) ietvaros un turpinās apspriedes, kuru pamatā ir dalībvalstu viedās uzskaites izvēšanas plāni.

⁶⁰ COM(2011)202.

⁶¹ Elektroenerģijas direktīva un emergoefektivitātes direktīva paredz vairākas savstarpēji papildinošas saistības un stimulus, lai dalībvalstis šādu sistēmu izveidotu.

⁶² Saskaņā ar Komisijas rūpniecības politikas paziņojumu, COM(2012)582.

⁶³ Viedo skaitītāju izmantojums ES jāpalielina no apmēram 45 miljoniem šobrīd līdz vismaz 240 miljoniem līdz 2020. gadam, kas nozīmē ikgadējo nepieciešamo investīciju pieaugumu no summas virs 1 miljarda euro patlaban līdz 4–5 miljardiem euro līdz 2015. gadam – atkarībā no izmaksu un ieguvumu analīzes.

⁶⁴ Piemēram, izmantojot Eiropas rūpniecības ierosmes elektrotīklu jomā un Eiropas Inovācijas partnerību progresīvām pilsētām un pašvaldībām.

Komisija apskatīs energosadales tīklu turpmākās attīstības tehnoloģiskos aspektus plānotajā paziņojumā par energotehnoloģijām.

Komisija aicina dalībvalstis pieņemt vērienīgas stratēģijas viedo uzskaites sistēmu izvēšanai un nodrošināt to, ka šie plāni līdzvērtīgi atbilst enerģijas piegādātāju, sadalītāju un patērētāju interesēm.

Komisija prasa dalībvalstīm izstrādāt rīcības plānus, kuros redzams, kā tiks modernizēti tīkli, tostarp ietverot PSO noteikumus un pienākumus, sinerģiju ar IKT nozari un pieprasījuma reakcijas un dinamisku cenu veicināšanu, atbilstīgi energoefektivitātes direktīvai.

4. NOBEIGUMS

Tirgus atvēršana piedāvā patērētājiem izvēles iespējas. Tā samazina publiskās pārvaldes iejaukšanās nepieciešamību un novērš nepiemērotu valsts intervenci. Lai līdz 2014. gadam pabeigtu iekšējā enerģijas tirgus izveidi, pārtrauktu vairāku ES dalībvalstu izolāciju no ES tīkliem, realizētu programmu "Eiropa 2020" un ar mazākajām iespējamām izmaksām pārietu uz jauna veida energosistēmu līdz 2050. gadam, ir vairāki steidzami risināmi jautājumi. Šie neatrisinātie jautājumi traucē patērētājiem izmantot visas potenciālās priekšrocības, rada šķēršļus konkurencei un inovācijai un apdraud Eiropas enerģētikas drošību un ilgtspēju.

Komisija ir apņēmusies sava pilnvarojuma ietvaros panākt Eiropas tīkla izbūvi un modernizāciju un atjaunojamās enerģijas, mikrorāžošanas un viedo tīklu integrēšanu, izmantojot stabilu pamatregulējumu, kas nosaka dažādu tirgus dalībnieku lomu (tīkla operatori, ražotāji, piegādātāji, pieprasījuma reakcijas pakalpojumu sniedzēji, patērētāji un regulētāji).

Pamatojoties uz paziņojumu, Komisija ierosina rīcības plānu (1. pielikums), ar ko varēs nodrošināt iekšējā enerģijas tirgus panākumus. Komisija aicina visas institūcijas, dalībvalstis un iesaistītās struktūras strādāt kopā, lai paveiktu ierosinātos pasākumus ierosinātajos termiņos. 2014. gadā Komisija pārskatīs īstenošanas gaitu. Komisija ir apņēmusies nodrošināt, lai rīcības plāna izpilde dalībvalstu un ES līmenī tiktu ietverta Eiropas pusgadā, jo īpaši gada izaugsmes pētījumā, vienotā tirgus integrācijas ziņojumā un konkrētām valstīm adresētajos ieteikumos.

1. pielikums: Rīcības plāns Eiropai

Darbība/pasākums	Attiecīgās struktūras	Termiņš
Noteikumu izpilde		
1. Laikus un visaptveroši transponēt trešā enerģētikas tiesību aktu kopuma direktīvas un īstenot trešā enerģētikas tiesību aktu kopuma regulas	Dalībvalstis / valstu energoregulatori / Komisija	2011. gada marts
2. Norādījumi par jēdziena "mazaizsargāti patērētāji" definēšanu	Komisija	2013
3. Konsekventi piemērot iekšējā enerģijas tirgus un konkurences noteikumus	Komisija / dalībvalstis / valstu energoregulatori / valstu konkurences iestādes	nepārtraukti
4. Palielināt reģionālo iniciatīvu efektivitāti un to ieguldījumu iekšējā enerģijas tirgus integrācijā	Komisija / dalībvalstis / valstu energoregulatori / ACER	nepārtraukti
5. Pārskatīt pamatnostādnes par valsts atbalstu vides aizsardzībai	Komisija	2013. g. beigas / 2014. g. sākums
Lielākas iespējas un atbalsts patērētājiem		
6. Turpināt iesaistīt, informēt un motivēt patērētājus, tostarp īstenojot energoefektivitātes direktīvu un izmantojot internetā sniegtu informāciju patērētājiem par atbilstīgiem patērētāju aizsardzības resursiem un svarīgākajām enerģijas patērētāju tiesībām	Komisija / dalībvalstis / valstu energoregulatori / patērētāju asociācijas	2013 / 2014
7. Izmantojot "Citizens' Energy Forum", palīdzēt dalībvalstīm noteikt, kas jāaptver pētniecībā, datu vākšanā un ziņošanā par enerģijas mazumtirgiem	Komisija / dalībvalstis / valstu energoregulatori / patērētāju asociācijas	2013
8. Uzlabot patērētājiem sniegto informāciju, sagatavot pamatnostādnes un paraugpraksi par cenu salīdzināšanas instrumentiem, skaidriem un pārredzamiem rēķiniem un atbalstu mazaizsargātiem patērētājiem	Komisija / dalībvalstis / valstu energoregulatori / patērētāju asociācijas	2013
9. Konkrēti orientēta palīdzība mazaizsargātiem patērētājiem, lai tie varētu veikt informētu izvēli, un nepieciešamā atbalsta sniegšana, lai šie patērētāji varētu apmierināt savas vajadzības	Komisija / dalībvalstis	2013

energoapgādes jomā konkurences mazumtirgos		
ES energosistēmu sagatavošana nākotnei		
10. Pieņemt un īstenot tīkla kodeksus - elektroenerģija: jaudas sadales un sastrēgumu pārvaldības noteikumi Ilgāka termiņa (<i>forward</i>) jaudas sadales noteikumi tīkla pieslēguma noteikumi sistēmas darbība - gāze: jaudas sadale balansēšanas noteikumi, tostarp ar tīklu saistīti noteikumi par nominācijas procedūru, noteikumi par balansēšanas maksām un noteikumi par operatīvo balansēšanu starp pārvades sistēmu operatoru sistēmām savstarpējās savietojamības un datu apmaiņas noteikumi noteikumi par harmonizētām pārvades tarifu struktūrām	ACER/ ENTSO / Komisija / dalībvalstis / valstu energoregulatori	2013/2014
11. Bez kavēšanās pieņemt un īstenot energoinfrastruktūras tiesību aktu kopumu	Padome/ Eiropas Parlaments / dalībvalstis / valstu energoregulatori	2012. gada decembris
12. Pieņemt pirmo Savienības sarakstu ar kopējas ieinteresētības projektiem	Komisija / dalībvalstis	2013
13. Izveidot sistēmu un tirgu viedo ierīču plašai ieviešanai (piemēram, ar R&D atbalstu, standartizāciju, ekodizainu un energomarķējumu)	Komisija / iesaistītie (jo īpaši Eiropas standartizācijas organizācijas)	2014
14. Sagatavot valsts rīcības plānus straujai viedo tīklu izvēršanai	Dalībvalstis / Komisija	2013
15. Apsvērt PSO, pieprasījuma reakcijas, viedo ierīču un mājokļu automatizācijas, decentralizētas ražošanas un energotaupīšanas pienākumu shēmu lomu un uzdevumus nākotnē	Komisija / dalībvalstis	2013

16. Analizēt, kā iekšējais enerģijas tirgus var palīdzēt paaugstināt energoefektivitāti	Komisija	2013
17. Analizēt, kā tehnoloģiju attīstību, tostarp uzglabāšanas/akumulācijas tehnoloģiju un mikroražošanas attīstību, sasaistīt ar notikumiem enerģijas tirgū	Komisija	2013
Atbilstošas valsts intervences nodrošināšana		
18. Pakāpeniski atteikties no regulētām gāzes un elektroenerģijas cenām, ņemot vērā universālā pakalpojuma pienākumu un mazaizsargāto patērētāju efektīvu aizsardzību	Komisija / dalībvalstis	2009. gads un turpmākie gadi
19. - Analizēt investīciju stimulus un ražošanas pietiekamību elektroenerģijas jomā atbilstīgi pašreizējam Eiropas regulējumam - Izstrādāt kritērijus, pēc kuriem vērtē un nodrošina ar jaudu saistīto valsts iniciatīvu atbilstību iekšējam tirgum	Dalībvalstis Komisija	2013. gads un turpmākie gadi
20. Pieņemt norādījumus par atjaunojamo energoresursu atbalsta shēmām	Komisija	2013. gada 2./3. ceturksnis
21. Noteikt oficiālu statusu Elektroenerģijas jautājumu koordinācijas grupai	Komisija	2012. gada oktobris
22. Pakāpeniski likvidēt videi kaitīgas subsīdijas, tostarp tiešas un netiešas fosilā kurināmā subsīdijas	Komisija / dalībvalstis	Vēlākais līdz 2020. gadam